

ken. Jeg skal ikke nægte, at det har forbavset mig i høj Grad, at der navnlig fra Præsternes Side, i alt Fald fra en stor Del af dem, er rejst saa stærk Modstand mod Oprettelsen af saadanne Menighedsraad, og det har forbavset mig endnu mere, at Grunden til denne Modstand er den, at Befolkningen ikke er moden til at danne Menighedsraad. Jeg skønner ikke rettere, end at, hvis det var saaledes, saa ligger deri en Falliterklæring fra Gejstlighedens Side, som maa bedrøve enhver alvorligt tænkende Kristen. Kirkens Maal er dog dette at opdrage Befolkningen i aandelig Henseende, men naar nu vor Præstestand i halvjerde hundred Aar har været Enevoldsregering i Kirken og ikke er kommen videre, end at den maa erklære, at Befolkningen ikke er moden til at tage en saa ringe og beskeden Del i Kirkens Styrelse som her foreslaaet, saa ser jeg ikke rettere, end at det er en Falliterklæring fra Præstestandens Side, som netop maa gøre det paatrængende nødvendigt at gribe til andre Midler for at faa Befolkningen aandelig opdraget, saaledes at den kan følge med i det kirkelige. Det vilde være i høj Grad sørgeligt, om det er saaledes, som man siger, at Befolkningen ikke er moden til at tage Del i Kirkens Styrelse; heldigvis er det dog slet ikke saaledes. Befolkningen mangler ikke Modenhed, men Mangelen er kun den, at man glemmer at sysselsætte Befolkningen med aandelig Virksomhed og at lade den faa Del i Kirkens Styrelse. Men det er derpaa, det kommer an, det have vi mangfoldige Eksempler paa fra det praktiske Liv. Jeg skal tillade mig at fremdrage enkelte af dem. Jeg skal først nævne vort Kommunalvæsen. Der gik lang Tid efter Grundlovens Givelse, inden man burde betro Styrelsen af dette til Befolkningen. Man satte Præsterne til at have det afgørende Ord i Sogneforstanderskaberne, men enhver, der har studeret vor kommunale Historie, vil have set, at noget elendigere end den Ordning, man havde den Gang, kan ikke tænkes. Saa kom Landkommunalloven af 6te Juli 1867, og dermed voksede der et saadant kommunalt Liv op her i Landet, at vort Kommunalvæsen i dette Øjeblik staaar som et Mønster for vore Nabolande. Det var det ærede 12te kongevalgte Medlem (Estrup), der som daværende Indenrigsminister underskrev Landkommunalloven. Jeg er sikker paa, at det ærede Medlem har set saamegen Glæde og saa megen Velsignelse af den Tillid, der den Gang vistes Befolk-

ningen, at det skulde undre mig, om han ikke ogsaa nu skulde være med til at vise Befolkningen Tillid i en Sag som denne. Det ærede 2det kongevalgte Medlem (Goos) udtalte i sin Tid under Skolelovens Behandling, at Spørgsmaalet om, hvorledes Skoleloven kom til at virke, vilde komme an paa, hvorledes Befolkningen førte den ud i Livet. Det havde det ærede Medlem absolut Ret i. Det døde Lovbogstav nytter intet. Det kommer an paa, hvorledes Loven føres ud i Livet, men hvis det ærede Medlem vilde tage sig en Tur ud i Landet og se alle de Skolebygninger, der have rejst sig overalt, maatte han sikkert indrømme, at det ikke alene vidner om Offervillighed men ogsaa om Forstaaelse af Skolens Gerning. Det ærede Medlem vilde saa indse, at den Befolkning, der forstaaar Skolens Tarv saaledes, sandelig heller ikke er starblind, naar det gælder Kirken. — Jeg kunde nævne andre Ting, f. Eks. Andelsbevægelsen. Den indbringer nu her i Landet 120—130 Mill. Kr. Jeg tror, at hvis man var kommen til Rigsdagen med den Historie, og Ministeren havde sagt: Ja, det kan man godt betro danske Bønder at styre, vilde man i dette Ting have sagt: Nej, det gaar aldrig an, husk paa, det er 120—130 Mill. Kr., det drejer sig om, husk paa, at det gælder om at staa i Forbindelse med Udlandet og med Verdensmarkedet og med alle de intelligente Kræfter, der røre sig der. Men heldigvis kom vi ikke til Lovgivningsmagten om den Sag. Det var en Tanke, som fostredes hos vore Bønder; det var dem, der gennemførte den og herigennem aabnede en ny Livsnerve for vort hele Erhvervsliv. Og det have Bønderne gjort paa samme Tid, som Industrien, tør jeg nok sige, er godt paa Vej til at blive ædt levende op af Socialdemokratiet. Det blev under Behandlingen i det andet Ting sagt af Mindretallet, den ærede Folketingsmand for Kjøbenhavns 6te Valgkreds (Hammerich), at han vilde ikke have noget imod Oprettelsen af Menighedsraad, naar dette Raads Virksomhed indskrænkede sig til at føre Tilsyn med Kirkebygningerne. Jeg tillader mig at mene, at den Befolkning, som i over en Menneskealder har baaret den kommunale Udvikling her i Landet, som har gennemført Andelsbevægelsen og derigennem skabt en ny Livskilde for hele vort Erhvervsliv, kan man nok betro noget mere end at gaa omkring med en Murske og spække og kække Kirkebygningerne.

Spørger man nemlig: er det da et saa vanskeligt Hverv, der paalægges Be-